

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นต่างๆ โดยได้ดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้คือ

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายที่ทำการเก็บข้อมูลเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน และกลุ่มหน่วยงานภายนอก

กลุ่มผู้นำชุมชน

กลุ่มผู้นำชุมชน คือ กลุ่มของผู้นำชุมชน ผู้รู้ และกลุ่มผู้อาวุโสในชุมชน ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้ง จ.สมุทรปราการ ในการจัดการการท่องเที่ยวแบบชุมชน (Mass Tourism) และการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) จำนวน 8 คน ดังนี้

● นายสำเนา รัตมิตัด	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง
● นายมนัส รัตมิตัด	กำนันตำบลบางน้ำผึ้ง
● นางอาภรณ์ พานทอง	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 บ้านบางน้ำผึ้ง
● จำเริญ รัตชัย ปานลิ้ม	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง
● นางมะลิ พูลทรัพย์	ผู้นำชุมชน
● พระครูสังฆรักษ์ ไพชน สิริธรรมโม	เจ้าอาวาสวัดบางน้ำผึ้งใน

- นางสาวสุภาสินี ชัยเชื่อนจันทร์ ตำแหน่งผู้ช่วยนักพัฒนาชุมชน ผู้จัดการตลาดน้ำ และผู้ประสานงานการท่องเที่ยวชุมชนบางน้ำผึ้ง
- นางสมใจ บุรณานนท์ ผู้อำนวยการในชุมชน

สมาชิกในชุมชน

กลุ่มนี้ คือสมาชิกในชุมชนบางน้ำผึ้ง จ.สมุทรปราการ ที่มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบชุมชน (Mass Tourism) และการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งก็คือกลุ่มชาวบ้านทั่วไปในชุมชน อาทิ กลุ่มชาวบ้านวัยทำงาน เยาวชน แม่บ้าน ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานมาตั้งแต่เริ่มต้น จำนวน 8 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีดังนี้

1. คำโครงร่างคำถามแบบสัมภาษณ์เจาะลึก ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้าและใช้คำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถเล่าเรื่องได้อย่างเต็มที่ตามประเด็นที่ผู้วิจัยตั้งไว้และยืดหยุ่นประเด็นคำถามตามสถานการณ์ในการสัมภาษณ์ อีกทั้งได้กำหนดประเด็นคำถามเตรียมไว้ล่วงหน้าโดยยืดหยุ่นลำดับของประเด็น รวมทั้งเพิ่มหรือลดประเด็นคำถามตามสถานการณ์และบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์
2. การลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์ภายในชุมชน (Observation) โดยเปิดเผยตัวว่าเป็นผู้วิจัย
3. ศึกษาจากเอกสาร (Documentary research) ต่างๆ ที่เผยแพร่และติดต่อสื่อสารกันในชุมชน
4. เครื่องบันทึกเสียง
5. กล้องถ่ายรูป

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือที่ใช้ทำการวิจัย

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนั้น ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำ และตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงวิธีการสื่อสารที่ใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้งรวมถึงปัจจัยเอื้อที่มีบทบาทต่อการจัดการการท่องเที่ยว ดังนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเป็นการเก็บข้อมูลจากปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการทำวิจัยไว้ดังนี้

- ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารต่างๆ เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และใช้ในการสังเกตออกไปกิริยาการแสดงออกในขณะสัมภาษณ์
- การแนะนำตนเองเป็นรายครัวเรือน เนื่องจากการเข้าไปปรากฏตัวในพื้นที่นั้น เป็นการเข้าไปปรากฏตัวตามครัวเรือนต่างๆ ที่เป็นที่อยู่ของกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงแนะนำตนเองเป็นรายบุคคล
- การสร้างความสัมพันธ์ ในการเก็บข้อมูลนั้นจำเป็นที่จะต้องเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายเป็นระยะเวลาที่ต่อเนื่อง ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายนั้นผู้วิจัยใช้การพูดคุยถึงเรื่องต่างๆ ไปก่อน จากนั้นจะพยายามจับว่ากลุ่มเป้าหมายนั้นมีความสนใจในเรื่องใดเป็นพิเศษ เมื่อค้นพบก็จะใช้เรื่องนั้นเป็นประเด็นในการสนทนาเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและเป็นประโยชน์ในการเข้าพื้นที่ครั้งต่อไป
- นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์และนำเสนอเป็นรูปเล่มต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

การศึกษาจากเอกสาร (Documentary research)

โดยใช้การศึกษาจากเอกสารจากผู้ที่เคยศึกษาในพื้นที่เดียวกัน หรือคล้ายกัน และศึกษาจากเอกสารที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกับภายในชุมชน เช่น หนังสือเวียน ป้ายประกาศต่างๆ เป็นต้น

สังเกตการณ์ (Observation)

ทำการลงพื้นที่เพื่อเข้าไปสังเกตการณ์ในชุมชนเพื่อหา ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-informant) แล้วจึงทำการเก็บข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งกลุ่มบุคคลที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนั้น ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจะอยู่ภายใต้กรอบของประเด็นที่ต้องการศึกษาเพื่อตอบปัญหานำการวิจัยครั้งนี้

เค้าโครงคำถามที่ใช้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้งโดยทั่วไป
 - ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
 - กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน
 - ความเป็นมาของการท่องเที่ยวในชุมชนบางน้ำผึ้ง
 - ผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง
 - การสื่อสารของสมาชิกในชุมชนบางน้ำผึ้งเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
 - การดำเนินชีวิตประจำวันและบริบทแวดล้อมในชุมชน
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารของสมาชิกในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบางน้ำผึ้งจังหวัดสมุทรปราการ
 - รูปแบบกิจกรรม วิธีดำเนินการ การจัดการต่างๆ ภายในชุมชน
 - รูปแบบการสื่อสารระหว่างแกนนำชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

- รูปแบบการสื่อสารระหว่างสมาชิกในการจัดการการท่องเที่ยว
 - รูปแบบการสื่อสารระหว่างแกนนำกับสมาชิกในชุมชน
 - รูปแบบการสื่อสารระหว่างหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว
3. บทบาทของผู้นำชุมชนที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ
- ลักษณะของผู้ที่มีบทบาทในชุมชนต่อการจัดการการท่องเที่ยว
 - ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
 - บทบาทของผู้นำในแต่ละขั้นตอนของการจัดการการท่องเที่ยวประกอบไปด้วยขั้นตอนต่อไปนี้
 - การก่อตั้งแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน
 - การกำหนดแผนจัดการการท่องเที่ยว
 - การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
 - การดูแลและการจัดการด้านการท่องเที่ยว
 - การแก้ไขปัญหา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆกับการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม ซึ่งเป็นการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งที่ต่างกักัน คือ เอกสาร กลุ่มผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชน บุคคล และหน่วยงานภายนอก แล้วนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกันและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อตอบปัญหานำการวิจัย

แล้วนำเสนอผลการศึกษาวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Description analysis)